

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی اردبیل
دانشکده پرستاری مامایی

پایان نامه

دوره کارشناسی ارشد در رشته پرستاری
گرایش داخلی جراحی

عنوان

بررسی وضعیت پدیده قربانیان دوم خطا و عوامل مرتبط در پرستاران
مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱

استاد راهنما

دکتر مهدی اجری خامسلو

استاد مشاور

دکتر عقیل حبیبی

دکتر سجاد نریمانی

نگارنده

فردین شهباززاده ملاباشی

پاییز ۱۴۰۲

کد پایان نامه: ۹۳

تقدیم به :

تمامی پرستاران زحمتکش ایران

از زحمات استاد راهنمای ارجمند جناب آقای دکتر مهدی
اجری خامسلو که در تمام مراحل اجرای این تحقیق بنده رو
مورد لطف قرار دادند بینهایت سپاسگزارم. همچنین از
زحمات اساتید مشاور گرامی جناب آقای دکتر عقیل حبیبی
و جناب آقای دکتر سجاد نریمانی تقدیر و تشکر می کنم.

چکیده:

مقدمه: خطا جزء لاینفک حوزه درمان است و پرستاران در خط اول رویارویی با این خطاها می‌باشند. خطاها علاوه بر تاثیر روی بیماران بعنوان قربانی اول، در پرستاران نیز بعنوان قربانی دوم اثرات منفی دارند. بنابراین بررسی پدیده قربانیان دوم خطا و همچنین عوامل مرتبط با این پدیده برای مواجهه با آن دارای اهمیت می‌باشد. در همین راستا این مطالعه با هدف تعیین وضعیت پدیده قربانیان دوم خطا و عوامل مرتبط در پرستاران مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱ انجام شد.

روش کار: روش تحقیق از نوع توصیفی و مقطعی بود. جامعه آماری شامل تمامی پرستاران شاغل در بیمارستان های آموزشی و درمانی دانشگاه علوم پزشکی شهر اردبیل بود. جهت نمونه‌گیری از روش تصادفی طبقه‌ای استفاده شد. تعداد ۳۳۰ پرستار در این مطالعه شرکت داشتند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه مشخصات دموگرافیک، ویژگی‌های تجربه قبلی خطای پرستاری و مقیاس پدیده قربانیان دوم خطا (SVEST¹) بود. اطلاعات در نرم‌افزار spss-24 با استفاده از آماره‌های توصیفی و تست‌های تحلیلی (همبستگی پیرسون، t مستقل، آنالیز واریانس یکطرفه، آزمون تعقیبی LSD) مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج: نتایج تحقیق نشان داد میانگین و انحراف معیار نمره پدیده قربانیان دوم خطا در بین پرستاران مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل برابر $10/17 \pm 85/89$ بود. پدیده قربانیان دوم خطا در بین پرستاران با متغیرهای سن، سابقه کار، وضعیت تحصیلی، سابقه مراجعه به دادگاه در اثر خطا، دچار شدن به پدیده قربانی دوم خطا در ۱۲ ماه گذشته، تعداد مواردی از خطای پرستاری در ۱۲ ماه گذشته، داشتن خطای پرستاری منجر به جراحت در ۱۲ ماه گذشته، نحوه گزارش خطاهای پرستاری و نحوه برخورد مدیران با خطای پرستاران ارتباط داشت ($p < 0/05$). نتایج تحلیل رگرسیونی نشان داد به ترتیب سابقه مراجعه به دادگاه ($\beta = -0/158$)؛ تعداد مواردی از خطا در ۱۲ ماه گذشته ($\beta = 0/119$) و دچار شدن به پدیده قربانی دوم خطا در ۱۲ ماه گذشته ($\beta = 0/118$) بیشترین نقش معنادار را در پدیده قربانیان دوم خطا در بین پرستاران نمونه آماری داشتند ($p < 0/05$).

نتیجه گیری: پرستاران مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل دارای سطح متوسطی از تجربه پدیده قربانیان دوم خطا بودند و مجموعه ای از عوامل فردی و سازمانی در رشد این پدیده تاثیرگذار بود. بر این اساس لزوم استفاده از یافته‌های این مطالعه در پروتکل‌های درمانی و کاهش میزان پدیده قربانیان دوم خطا محسوس است.

کلمات کلیدی: پرستار، خطای پزشکی، پدیده قربانیان دوم خطا.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول مقدمه و بیان مساله.....	۱
۱-۱. مقدمه و بیان مساله.....	۲
۲-۱. تعریف واژه ها.....	۴
۱-۲-۱. پرستار.....	۴
۲-۲-۱. خطای پزشکی.....	۵
۳-۲-۱. پدیده قربانیان دوم خطا.....	۵
۳-۱. اهداف، سوالات و فرضیه های تحقیق.....	۵
۱-۳-۱. اهداف تحقیق.....	۵
۱-۱-۳-۱. هدف کلی.....	۵
۲-۱-۳-۱. اهداف اختصاصی.....	۶
۳-۱-۳-۱. اهداف کاربردی.....	۷
۲-۳-۱. سؤالات تحقیق.....	۷
۳-۳-۱. فرضیه های تحقیق.....	۸
فصل دوم مبانی نظری و پیشینه تحقیق.....	۹
۱-۲. مقدمه.....	۱۰
۲-۲. خطای پزشکی.....	۱۰
۱-۲-۲. خطاهای پزشکی در ایران و سایر کشورهای دنیا.....	۱۱
۲-۲-۲. اهمیت بالینی خطای پزشکی.....	۱۳
۳-۲-۲. انواع خطای پزشکی.....	۱۴
۱-۳-۲-۲. خطاهای دارویی.....	۱۵
۲-۳-۲-۲. خطاهای جراحی.....	۱۶
۳-۳-۲-۲. خطاهای تشخیصی.....	۱۷
۴-۳-۲-۲. خطاهای انتقال خون.....	۱۸
۵-۳-۲-۲. عفونت زخم بیمارستانی و پس از جراحی.....	۱۹

۲۰عوامل مرتبط با خطای پزشکی.....۴-۲-۲
۲۰همکاری بین حرفه ای.....۱-۴-۲-۲
۲۰عوامل محیطی.....۲-۴-۲-۲
۲۱حجم کاری.....۳-۴-۲-۲
۲۲عوامل فردی.....۴-۴-۲-۲
۲۴پیشگیری و کاهش خطاهای پرستاری.....۵-۲-۲
۲۵پدیده قربانی دوم.....۳-۲
۲۷تاریخچه پدیده قربانیان دوم.....۱-۳-۲
۲۹پیامدهای پدیده قربانی دوم.....۲-۳-۲
۳۲مراحل بهبودی پدیده قربانی دوم.....۳-۳-۲
۳۴حمایت از قربانی دوم - کمک به بهبودی.....۴-۳-۲
۳۶تیم (برای تو) یک زیرساخت پشتیبانی جامع.....۵-۳-۲
۳۸پیشینه پژوهش.....۴-۲
۴۴فصل سوم مواد و روش تحقیق.....
۴۵۱-۳. مقدمه.....
۴۵۲-۳. نوع پژوهش.....
۴۵۳-۳. جمعیت مورد مطالعه.....
۴۵۴-۳. محیط پژوهش.....
۴۵۵-۳. نمونه آماری.....
۴۶۶-۳. معیار های ورود و خروج از مطالعه.....
۴۶۱-۶-۳. معیار ورود به مطالعه.....
۴۶۲-۶-۳. معیار خروج از مطالعه.....
۴۶۷-۳. روش نمونه گیری.....
۴۷۸-۳. روش گردآوری داده ها.....
۴۷۱-۸-۳. پرسشنامه مشخصات دموگرافیک.....
۴۷۲-۸-۳. پرسشنامه ویژگیهای تجربه قبلی خطای پرستاری.....
۴۷۳-۸-۳. ابزار تجربه قربانیان دوم خطا و حمایت (SVEST).....

۴۸	۱۰-۳. روش تعیین روایی و پایایی پرسشنامه در مطالعه.....
۵۰	۱۱-۳. روش کار.....
۵۱	۱۲-۳. روش تجزیه و تحلیل.....
۵۱	۱۳-۳. ملاحظات اخلاقی.....
۵۲	۱۴-۳. فلوجارت گردش کار.....
۵۳	فصل چهارم یافته ها.....
۵۴	۱-۴. مقدمه.....
۵۴	۲-۴. یافته‌های جمعیت شناختی.....
۵۶	۳-۴. یافته‌های توصیفی.....
۶۹	۴-۴. یافته‌های استنباطی.....
۷۴	فصل پنجم بحث، نتیجه گیری و پیشنهادات.....
۷۵	۱-۵. مقدمه.....
۷۵	۲-۵. بحث و بررسی یافته ها.....
۹۳	۳-۵. نتیجه گیری.....
۹۵	۴-۵. محدودیتهای مطالعه.....
۹۵	۵-۵. نقاط قوت.....
۹۵	۶-۵. پیشنهادات برای کاربرد یافته ها.....
۹۷	۷-۵. پیشنهادات برای تحقیقات آتی.....
۹۸	منابع.....
۱۱۰	ضمایم.....
۱۱۱	ضمیمه الف) پرسشنامه تحقیق.....

فهرست جداول

عنوان

صفحه

جدول (۳-۱): سیمای پرسشنامه پدیده قربانیان دوم خطا.....	۴۸
جدول (۳-۲): بررسی روایی محتوایی پرسشنامه ویژگیهای تجربه قبلی خطای پرستاری.....	۵۰
جدول (۴-۱): توصیف بخش اول ویژگیهای دموگرافیک پرستاران شاغل مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱..	۵۴
جدول (۴-۲): توصیف بخش دوم ویژگیهای دموگرافیک پرستاران شاغل مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱..	۵۵
جدول (۴-۳): وضعیت تنیدگی روانی پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۵۶
جدول (۴-۴): وضعیت تنیدگی جسمانی پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۵۷
جدول (۴-۵): وضعیت خودکارآمدی حرفه ای پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۵۸
جدول (۴-۶): وضعیت حمایت همکاران پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۵۹
جدول (۴-۷): وضعیت حمایت سرپرست پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۶۰
جدول (۴-۸): وضعیت حمایت سازمانی پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۶۱
جدول (۴-۹): وضعیت حمایت خانوادگی پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۶۲
جدول (۴-۱۰): وضعیت تمایل به ترک کار پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۶۳
جدول (۴-۱۱): وضعیت غیبت از کار پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۶۴
جدول (۴-۱۲): وضعیت اشکال حمایتی پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۶۵
جدول (۴-۱۳): وضعیت پدیده قربانیان دوم خطا پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۶۶
جدول (۴-۱۴): وضعیت تجربه قبلی خطای پرستاری در پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل سال ۱۴۰۱.....	۶۷
جدول (۴-۱۵): ارتباط بین پدیده قربانیان دوم خطا با مشخصات دموگرافیک پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۶۹
جدول (۴-۱۶): ماتریس ارتباط پدیده قربانیان دوم خطا با مشخصات دموگرافیک پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۷۰
جدول (۴-۱۷): ارتباط بین ویژگیهای تجربه قبلی خطای پرستاری با پدیده قربانی دوم پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۷۱
جدول (۴-۱۸): آزمون تعقیبی LSD برای متغیرهای مرتبط با پدیده قربانی دوم در پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۷۲
جدول (۴-۱۹): آزمون آنالیزواریانس معناداری تحلیل رگرسیون.....	۷۳
جدول (۴-۲۰): ضرایب تبیین تحلیل رگرسیون.....	۷۳
جدول (۴-۲۱): نقش متغیرهای مستقل در پیش بینی پدیده قربانیان دوم خطا در پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی شهر اردبیل در سال ۱۴۰۱.....	۷۳